

Överlämning av förslag om brottsbekämpande befogenheter för Försäkringskassan

Äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje
Utredaren och justitierådet Mikael Westberg

Felaktiga utbetalningar och bidragsbrottslighet

Cirka 15-20 miljarder kronor uppskattas betalas ut felaktigt från de statliga välfärdssystemen varje år.

Vi måste motverka felaktiga utbetalningar och bekämpa brottslighet mot välfärdssystemen.

Flera åtgärder har genomförts – mer behöver göras.

Urval av åtgärder för att stoppa felaktiga utbetalningar och bekämpa bidragsbrottslighet

Resurstillskott till myndigheterna

Bidragsspärr och sanktionsavgift i socialförsäkringen

Vissa uppgifter om frånvaro lämnas från 1 januari 2025 av arbetsgivare i arbetsgivardeklarationen

Pensionsmyndigheten ingår i det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet

Ökat informationsflöde mellan myndigheter och ökad uppgiftsinhämtning inom socialförsäkringen

Betalningssäkring i socialförsäkringen, trädde i kraft 1 mars 2025

En ny dataskyddsreglering för Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten från 15 februari 2024

Utbetalningsmyndigheten, verksamheten startade 1 januari 2024

Indragna socialförsäkringsförmåner för den som undanhåller sig häktning eller verkställighet av straff

Pensionsmyndigheten ska stärka kontrollerna av äldreförsörjningsstöd, garantipension och bostadstillägg

Flera uppdrag till myndigheter i syfte att minska felaktiga utbetalningar och motverka bidragsbrott

Flera utredningar har tillsatts

En brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan

Bakgrund

- 15–20 miljarder kronor betalas ut felaktigt från välfärdssystemen varje år.
- Cirka 90 procent av de felaktiga utbetalningarna bedöms orsakas av den enskilde och ungefär hälften av dessa bedöms bero på att den enskilde avsiktligt har lämnat oriktiga uppgifter.
- De flesta bidragsbrotten upptäcks aldrig.
- Av de misstänkta bidragsbrott som upptäcks och polisanmäls läggs 75 procent ned.

Syftet med utredningen

- Att ta fram förslag om en brottsbekämpande verksamhet hos Försäkringskassan för att åstadkomma en effektivare ordning för att bekämpa bidragsbrott.
- Att lämna förslag som är rättssäkra och kostnadseffektiva.

Den nya verksamheten

Försäkringskassans
brottsbekämpande
verksamhet

Brottsutredande
verksamhet

Underrättelse-
verksamhet

Försäkringskassans
verksamhet som avser
förmåner och stöd

Brottsutredning

- Åklagare ska ha möjlighet att ta hjälp av Försäkringskassan för att utreda bidragsbrott.
- Försäkringskassan ska exempelvis kunna hålla i förhör, samla in bevisning och verkställa vissa mindre ingripande tvångsmedel.
- Försäkringskassan ska inte själv leda eller inleda förundersökning.
- Försäkringskassan får inte någon befogenhet att utöva våld.

Underrättelseverksamheten

- Underrättelverksamhet ska bedrivas för att förebygga, förhindra och upptäcka brott.
- Underrättelseverksamheten kan samla in och analyserar stora mängder information.
- Underrättelsearbete kan utföras innan det finns en konkret misstanke om brott.
- Samverkan och informationsutbyte med andra brottsbekämpande myndigheter kan ske.

Den nya verksamhetens omfattning

- Bidragsbrott i de förmåner och stöd som beslutas av Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten
- Vissa andra brott med nära koppling till bidragsbrott, exempelvis urkundsförfalskning och osant intygande

Förväntade konsekvenser

- Fler bidragsbrott kan upptäckas och fler anmälningar om brott kan leda till åtal.
- Minskade felaktiga utbetalningar.
- En omfattande behandling av personuppgifter hos Försäkringskassan.
- Förtroendet för trygghetssystemen och myndigheterna kan påverkas.

Uppskattade kostnader m.m.

- Införandekostnad: cirka 140 miljoner kronor.
- Löpande förvaltningskostnader: cirka 170 miljoner kronor per år.
- Minskade felaktiga utbetalningar: cirka 100 miljoner–1 miljard kronor per år (vid en möjlig minskning om 1–10 procent).

Författningsförslag

- En ny lag om Försäkringskassans brottsbekämpande verksamhet
- En ny lag om Försäkringskassans behandling av personuppgifter inom brottsdatalagens område
- Nya sekretessbestämmelser
- Ändring i Försäkringskassans instruktion
- Följdändringar i en stor mängd författningar
- I kraft den 1 januari 2028

Överlämning av förslag om brottsbekämpande befogenheter för Försäkringskassan

Äldre- och socialförsäkringsminister Anna Tenje
Utredaren och justitierådet Mikael Westberg

